

Quickscan natuuronderzoek Paardenkliniek De Watermolen in Enschede

In het kader van de Wet Natuurbescherming - soortenbescherming

Quickscan natuuronderzoek

Paardenkliniek De Watermolen in Enschede

In het kader van de Wet Natuurbescherming
‘soortenbescherming’

In opdracht van:

Paardenkliniek De Watermolen BV
Watermolenweg 5
7481 VL Haaksbergen
Contactpersoon: Dhr. J. Jansen

Uitgevoerd door:

Ecochore Natuurtechniek
Ruitersweg 8
7152 DE EIBERGEN
T 0544-350297
M 06-15904121
E info@ecochore.nl
I www.ecochore.nl

Auteur: Bas Voerman
Collegiale toetsing: Kees Weiland
Veldwerk: Bas Voerman

Datum: november 2018

Correspondentie door Ecochore Natuurtechniek vindt uitsluitend plaats op digitale wijze of op FSC/PEFC gecertificeerd papier.

Foto voorzijde: De rijhal en de huidige woning op het erf van het plangebied.

Ecochore Natuurtechniek is aangesloten bij het Samenwerkingsverband Ecologie:
www.ecochore.nl

INHOUD

INHOUD	3
1. AANLEIDING EN DOEL	4
2. INVENTARISATIEOPZET EN GEBIEDSBESCHRIJVING	5
2.1 Onderzoeksmethodiek	5
2.2 Gebiedsbeschrijving	5
2.3 Geplande werkzaamheden	5
2.4 Volledigheid inventarisatie	6
3. ONDERZOEKSRESULTATEN	7
3.1 Flora	7
3.2 (Broed)vogels	7
3.3 Herpetofauna en vissen	8
3.4 Zoogdieren	9
3.5 Ongewervelden	10
4. TOETSING SOORTENBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING	11
4.1 Algemeen	11
4.2 Flora	11
4.3 (Broed)vogels	11
4.4 Herpetofauna en vissen	13
4.5 Zoogdieren	13
4.6 Ongewervelden	15
5. CONCLUSIE	16
LITERATUUR	17
BIJLAGEN	17
BIJLAGE 1: IMPRESSIE PLANGEBIED	18
BIJLAGE 2: SOORTBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING	20
BIJLAGE 3: CHECKLIST VLEERMUISPROTOCOL	23

1. AANLEIDING EN DOEL

Op de locatie van de voormalige manege Het Rutbeek aan de Haaksbergerstraat 1045, zijn plannen voor de oprichting van Paardenkliniek De Watermolen. Voor de realisatie hiervan zal een groot deel van de aanwezige bebouwing worden geamoveerd en zal een nieuwe erfindeling met nieuwe gebouwen worden gerealiseerd.

Middels de Wet Natuurbescherming wordt een groot aantal plant- en diersoorten beschermd. Als er plannen zijn om bepaalde (ruimtelijke) handelingen uit te voeren of wijzigingen aan te brengen in het bestemmingsplan, zal er onderzocht moeten worden of deze plannen, of onderdelen hiervan, nadelige effecten kunnen hebben op aanwezige, of mogelijk aanwezige, beschermde flora en fauna. Door het uitvoeren van een natuurtoets kan worden bepaald of dier- en plantsoorten negatieve gevolgen kunnen ondervinden van de werkzaamheden dan wel dat er gezocht moet worden naar mitigerende en/of compenserende maatregelen. Hiervoor kan het noodzakelijk zijn dat een ontheffing moet worden aangevraagd bij het bevoegd gezag. Dit is in de meeste gevallen de betreffende provincie waarin het project ligt.

Om aan de zorgplicht te kunnen voldoen, die gesteld wordt in de Wet Natuurbescherming, is aan Ecochore Natuurtechniek opdracht gegeven voor de uitvoering van een quickscan natuurtoets om zo de mogelijk negatieve effecten op flora en fauna in kaart te brengen. Middels een quickscan wordt een indruk verkregen van de mogelijke waarden van een gebied voor flora en fauna en kan worden beoordeeld of voldoende verspreidingsgegevens van mogelijk aanwezige beschermde dieren en planten voorhanden is of dat nader onderzoek noodzakelijk wordt geacht. Dit rapport beschrijft de bevindingen en consequenties van het uitgevoerde quickscan natuuronderzoek.

2. INVENTARISATIEOPZET EN GEBIEDSBESCHRIJVING

Voor de quickscan is de locatie op 15 november 2018 door een medewerker van Ecochore Natuurtechniek bezocht om zo een verwachting uit te kunnen spreken van het voorkomen van, dan wel het gebruik maken door, beschermde dier- en plantsoorten in het gebied, zoals vermeld in de Wet Natuurbescherming, Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn en Rode Lijsten.

2.1 Onderzoeksmethodiek

Iedere dier- en plantgroep heeft zijn eigen methode van inventarisatie om zo een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de betekenis van het gebied voor de betreffende soorten of groepen. Dit onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een quickscan. Er is zowel globaal gekeken naar de daadwerkelijk aanwezige flora en fauna, als naar de mogelijke waarden die het gebied herbergt in andere tijden van het jaar die tijdens een éénmalig bezoek niet kunnen worden vastgesteld.

Tijdens het onderzoek zijn de aanwezige ecotopen intensief geïnspecteerd op aanwijzingen van beschermde of Rode lijstgenoteerde flora en fauna.

Als aanvulling op het veldbezoek zijn verspreidingstabellen en verspreidingsatlassen, met waarnemingen van de locatie en directe omgeving, geraadpleegd op het voorkomen van beschermde of Rode Lijstgenoteerde soorten.

Aan de hand van de resultaten van het quickscanonderzoek kan worden aangegeven of nadere inventarisaties gewenst zijn of dat redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de effecten op aanwezige (beschermde) flora en fauna geen bedreiging opleveren en/of ontheffingen in het kader van de Wet Natuurbescherming noodzakelijk zijn.

Bezoekdata	Begin tijd	Weersgesteldheid	Onderzoeker
15-11-2018	14:00	bewolking 4/8, droog, windkr. 2 Bft ZO, 7 °C	Bas Voerman

Tabel 1: Bezoekdata en specificaties.

2.2 Gebiedsbeschrijving

Het onderzoeksgebied is gelegen in het buitengebied van de gemeente Enschede aan de Haaksbergerstraat 1045. De planlocatie wordt ontsloten door de Haaksbergerstraat aan de noordzijde en de Rutbeekweg aan de westzijde.

Het plangebied betreft een leegstaande, voormalige manege. De gebouwen zijn omringd door een bosachtige structuur als uitloper van een groter boscomplex met verspreid liggende heideterreinen. De hoofdboomsoorten op het terrein zijn voornamelijk Amerikaanse eik, beuk en zomereik.

Op het bebouwde deel van het onderzoeksgebied staan verschillende typen gebouwen waaronder stallen, een rijhal, een kapschuur en een woning. De rijhal is opgetrokken uit stalen damwandprofielplaten met eveneens stalen dakplaten. Deze rijhal zal in de nieuwe situatie behouden blijven.

De overige gebouwen zijn gedeeltelijk opgetrokken uit houten en deels uit stenen muren. Met uitzondering van de voormalige woning is er nauwelijks sprake van spouwmuren en zijn de daken voorzien van golfplaten. De woning is geheel opgetrokken uit een houten constructie met een dakpannen kap. Rondom de woning is een verwaarloosde tuin aanwezig met sierplantsoen en vaste planten.

Het erf is gedeeltelijk verhard met asfalt, beton en klinkers. Het oostelijke deel van het plangebied betreft voormalige paardenweiden, gedeeltelijk afgeschermd door meidoornhagen. Langs de oostgrens is een als begeleidende houtsingel langs de Rutbeek aanwezig met hoofdsoorten als ruwe berk en zomereik.

Zie voor gebiedsligging figuur 1 en een gebiedsimpresie bijlage 1.

2.3 Geplande werkzaamheden

De eigenaar is voornemens op de planlocatie een paardenkliniek te vestigen. Hiervoor zal een geheel nieuwe indeling van het erf worden gerealiseerd en zal nagenoeg alle bebouwing worden geamoveerd. De huidige rijhal zal hierbij behouden blijven. Op het terrein zullen diverse gebouwen als een kliniek, paardenstallen, bedrijfswoning, parkeervoorzieningen, carrousel, drafbaan en

dergelijke worden gerealiseerd. Ook zal een landschappelijk versterkende impuls worden gegeven door het aanplanten van houtsingels en het verbeteren van de bestaande bosstrook. Er zal nauwelijks opgaande beplanting worden gerooid.

De werkzaamheden kunnen worden aangemerkt als *Ruimtelijke Ingrepen*. Op deze definitie is de afweging in het kader van de Wet Natuurbescherming (hoofdstuk 4) gebaseerd.

2.4 Volledigheid inventarisatie

De inventarisatie is uitgevoerd middels een quickscan. Bij dit type natuuronderzoek wordt aan de hand van feitelijke veldwaarnemingen, literatuur en expert judgement een inschatting gemaakt van de mogelijke ecologische waarden van het gebied voor beschermde soorten planten en dieren. Hierdoor blijft het onderzoek een steekproef en zullen bepaalde soorten en functies niet zijn waargenomen, terwijl ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig kunnen zijn. Voor een compleet beeld kunnen daardoor nadere inventarisaties noodzakelijk zijn.

De verkregen verspreidingsgegevens hebben een bepaalde 'houdbaarheidsdatum' waardoor het gebruik van verspreidingsgegevens aan een maximale gebruikperiode is gebonden. Indien aanwezigheid van beschermde soorten, of schade aan deze soorten, kan worden uitgesloten, wordt veelal een bruikbaarheidsperiode van circa 5-6 jaar gehanteerd. Voor zwaar beschermde soorten als bijvoorbeeld vleermuizen en vogels, geldt een bruikbaarheidsperiode van circa 2-3 jaar. Na deze periode zijn de gegevens verouderd en dient beoordeeld te worden of de gegevens voldoende up-to-date zijn om te kunnen gebruiken bij afwegingen voor ruimtelijke ingrepen. Voor dit alles geldt wel dat de planlocatie niet drastisch is veranderd waardoor nieuwe leefsituaties kunnen zijn ontstaan. Indien hiervan wel sprake is, kan een gedeeltelijke update of volledig nieuw onderzoek noodzakelijk zijn. Deze afweging dient door een ter zake kundig ecooloog of het bevoegd gezag te worden beoordeeld.

Figuur 1. Ligging onderzoeksgebied.
Bron: Provincie Overijssel.

Uitsnede: Globale begrenzing
onderzoeksgebied.
Bron: Provincie Overijssel.

3. ONDERZOEKSRESULTATEN

In dit hoofdstuk worden kort de bevindingen van het veldbezoek weergegeven. Ter aanvulling op de onderzoeksresultaten zijn verspreidingsatlassen geraadpleegd voor het kilometerhok waarbinnen het plangebied is gelegen: 251-466.

In het volgende hoofdstuk worden de wettelijke consequenties en eventuele aanbevelingen beschreven. Voor een toelichting op de Wet Natuurbescherming wordt verwezen naar bijlage 2.

3.1 Flora

Op het terrein zijn verschillende soorten vaatplanten aangetroffen, waaronder: basterdwederik, bijvoet, grote brandnetel, harig knopkruid, akkerdistel, klimop, stalkaars, Canadese fijnstraal, stinkende gouwe, slipbladige ooievaarsbek, melganzevoet, herderstasje, hondsdraf, klein kruiskruid, gewone paardenbloem, vogelmuur, gewoon struisgras, kropaar, kweek, madeliefje, hennepnetel, kruipende boterbloem, ridderzuring, roodzwenkgras, gewoon vingerhoedskruid, ruw beemdgras, klein streepzaad en rode en witte klaver.

De boom- en stuiklaag wordt grotendeels gedomineerd door Amerikaanse eik, zomereik, beuk, veldesdoorn, gewone vlier, ruwe berk, eenstijlige meidoorn en geknotte Catalpa's. Daarnaast zijn diverse sierheesters en vaste planten op het erf aanwezig.

Binnen het plangebied zijn geen beschermde of Rode lijstgenoteerde soorten gevonden. Aan de hand van de opbouw van het plangebied zijn beschermde soorten niet te verwachten.

Literatuur

Verspreidingskaarten van Floron en verspreidingsdatabanken op internet laten geen beschermde soorten zien binnen het kilometerhok waarin het plangebied gelegen is. Wel zijn in atlasblokken rondom het plangebied beschermde soorten bekend waarvan waarnemingen dateren van voor 1990. dit zijn soorten als: spits havikkruid, vroege ereprijs, rozenkransje, korensla, grote leeuwenklauw, glad biggenkruid en blauw guichelheil.

3.2 (Broed)vogels

De aanwezige ecotopen op de planlocatie en directe omgeving, bieden potentiële broedgelegenheden voor soorten uit ecologische vogelgroepen als:

- Struwelen en heggen
- Opgaand gesloten bossen
- Open bos en bosranden en lijnvormige begroeiingen
- Grazige vegetaties
- Agrarische percelen
- Bebouwing en overige groepen

(uit: *broedvogels en beheer* - H. Sierdsema - SOVON)

Het veldbezoek is buiten de broedperiode uitgevoerd. Hierdoor zijn tijdens het veldbezoek geen territoriale vogelsoorten (of aanwijzingen daarvoor) binnen het plangebied en de directe omgeving aangetroffen. Wel zijn losse waarnemingen verricht van winterkoning, merel, koolmees en grote bonte specht. In de kapschuur zijn enkele braakballen en krijtsporen aangetroffen van kerkuil, zie foto 1. Hier hangen eveneens twee kerkuilkasten. Of deze kasten in gebruik zijn, is niet vastgesteld. De aanwezige schaarse sporen doen vermoeden dat een solitaire kerkuil de locatie sporadisch als roestlocatie gebruikt.

Gezien de opbouw van het plangebied zijn diverse broedvogels binnen het gebied en de directe omgeving te verwachten waaronder soorten van erven als merel, ringmus, vink, tjiftjaf, roodborst, pimpelmees, boerenzwaluw en soorten van bossen en parken als heggenmus, boomklever, boomkruiper, gekraagde roodstaart, grauwe vliegenvanger en grote en kleine bonte specht. Ook de huismus is binnen het plangebied als broedvogel niet uit te sluiten. Aan een van de stallencomplexen zijn een twintigtal huiszwaluwkommen opgehangen. In het kader van de compensatieregeling ten behoeve van de aanleg van de nieuwe N18, zijn deze kommen hier opgehangen ten behoeve van de huismus. Het kleinschalige karakter van het plangebied kan eveneens een potentieel biotoop vormen voor steenuilen. Met name de oostelijke zijde van het plangebied met meer open, verruigd grasland en diverse struwelen ten behoeve van dekking, is voor deze soort potentieel geschikt. Het beboste gedeelte is door de beslotenheid minder geschikt.

Categorie 1-4 soorten

Zoals genoemd vormt het plangebied een potentieel leefgebied voor huismus, kerkuil en steenuil. Met name de (deels verwaarloosde) gebouwen bieden voor huismussen zeer geschikte broedlocaties. Ook de huiszwaluwkammen kunnen door deze soort in gebruik zijn. Voor huiszwaluwen is het plangebied te besloten en daardoor nauwelijks geschikt.

De omringende bossen en houtwallen kunnen ook voor soorten als buizerd, sperwer en ransuil geschikte broedbiotopen vormen. Er zijn geen horsten van deze soorten gevonden.

Categorie 5 soorten

Doordat het onderzoek buiten het broedseizoen is uitgevoerd, zijn geen territoriale individuen van soorten uit categorie 5 aangetroffen in relatie tot de planlocatie. Wel kunnen verschillende soorten uit deze categorie in het plangebied in het broedseizoen een territorium bezetten. Hierbij kan gedacht worden aan koolmees, pimpelmees, spreeuw, ekster, zwarte kraai, gekraagde roodstaart, kleine en grote bonte specht, grauwe vliegenvanger en dergelijke. Voor deze soorten zijn potentiële nestlocaties aanwezig op of direct in de nabijheid van het plangebied. Binnen het plangebied zijn geen ekster- of kraaiennesten aanwezig.

Literatuur

De atlas van Nederlandse broedvogels laat in het uurhok waarbinnen het plangebied ligt een groot aantal algemene broedvogels zien. Van de categorie 1-4 soorten zijn enkele soorten binnen het uurhok bekend geworden die de voorkeur hebben voor overeenkomstig broedbiotopen zoals binnen het onderzoeksgebied aanwezig zijn. Dit zijn soorten als huismus, buizerd, sperwer en ransuil. Overige soorten uit categorie 1-4 zijn niet als broedvogel binnen het plangebied en de directe omgeving te verwachten.

3.3 Herpetofauna en vissen

Tijdens het veldbezoek zijn geen waarnemingen verricht van soorten uit deze groepen. Voor beschermde vissen ontbreekt het aan geschikt leefgebied en voortplantingshabitat binnen de begrenzing van het plangebied.

Amfibieën

Van deze soortgroep zijn geen waarnemingen verricht. Binnen het plangebied zijn geen watervoerende elementen aanwezig die als voortplantingsbiotoop kunnen fungeren. Wel stroomt langs de oostgrens De Rutbeek en zijn enkele watervoerende elementen in de omgeving aanwezig. Deze biotopen kunnen een voortplantingsbiotoop vormen voor verschillende soorten amfibieën. Hierbij zal het voornamelijk algemene soorten betreffen als: bruine kikker, bastaardkikker, kleine watersalamander en gewone pad. Maar ook soorten als boomkikker, kamsalamander en poelkikker zijn vanuit de ruime omgeving bekend.

Reptielen

In het plangebied zijn geen beschermde reptielen aangetroffen. De meeste soorten kunnen redelijkerwijs worden uitgesloten door het ontbreken van geschikt leefgebied binnen het plangebied. De aanwezigheid van hazelworm is echter wel goed mogelijk. De voorkeurshabitat van deze soort bestaat uit enigszins vochtige, met dichte vegetatie bedekte gebieden. De soort komt voor in bossen, bosranden, heide, houtwallen, struwelen, spoor- en wegbermen, kalkgraslanden, vestingwerken, steenhopen, ruderaal plaatsen en tuinen. De meeste waarnemingen hebben betrekking op bos- en heideterreinen. Dergelijke biotopen zijn binnen het plangebied ruimschoots aanwezig. Tevens vormt het plangebied een onderdeel van een aaneengeschakeld kleinschalig landschap met bossen, houtwallen en heideterreinen. Hierdoor is een levensvatbare populatie in de omgeving goed mogelijk. In de verspreidingsatlassen zijn meldingen van deze de soort bekend binnen het kilometerhok.

Literatuur

De verspreidingskaarten van RAVON (*Reptielen, Amfibieën en Vissenonderzoek Nederland*) laten enkele beschermde soorten amfibieën en reptielen in het kilometerhok, en direct aangrenzende hokken, zien waarbinnen het plangebied gelegen is. Het betreft beschermde (vrijgestelde) soorten als kleine watersalamander, gewone pad, bruine kikker, bastaardkikker en de niet vrijgestelde hazelworm (2000-2018). Op grotere afstand buiten het kilometerhok zijn waarnemingen bekend van zwaar beschermde soorten als kamsalamander (2003-2012), poelkikker (2003-2012), boomkikker (2003-2012) en levendbarende hagedis (2000-2018) en zandhagedis (2000-2018).

3.4 Zoogdieren

Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn sporen aangetroffen van spitsmuis spec., bosmuis, mol en steenmarter.

De planlocatie, en de directe zone hier omheen, biedt enkele algemene zoogdiersoorten een potentieel geschikt leefgebied. Hierbij moet met name gedacht worden aan soorten als: ware muizen, woelmuizen, spitsmuizen, egel, mol, konijn, haas en kleine marterachtigen.

Naast voornoemde soorten is het aannemelijk dat het plangebied binnen het territorium van een steenmarter of eekhoorn ligt. Van een steenmarter zijn in de stallen enkele (oude) uitwerpselen gevonden - zie foto 2. Er zijn geen verse sporen gevonden die duiden op recente aanwezigheid van deze soort. In de stallen zijn enkele plekken die geschikte verblijfplaatsen bieden waaronder de ruimte tussen dakisolatie en golfplaten. Hier zijn sporen van vraat aangetroffen die mogelijk wordt door een steenmarter zijn verricht. Dit kon echter door het ontbreken van specifieke kenmerken niet met zekerheid worden bevestigd. Wel betrof het oude vraatsporen en is geen recente activiteit vastgesteld.

Het plangebied en de omgeving vormt eveneens zeer geschikt leefgebied voor eekhoorns. Van deze soort zijn geen boomnesten binnen het plangebied aanwezig.

Literatuur

In verspreidingsatlassen zijn enkele meldingen bekend geworden van Nationaal beschermde (niet vrijgestelde) soorten conform artikel 3.10 van de Wet Natuurbescherming zoals eekhoorn en steenmarter. Er zijn binnen het kilometerhok geen verspreidingsgegevens bekend geworden van soorten vermeld onder Artikel 3.5 van de Wet Natuurbescherming.

Vleermuizen

Het plangebied is door de aanwezige ecochore¹ zeer geschikt als foerageergebied met verblijfplaatsen voor vleermuizen. Door de ligging van het plangebied buiten de bebouwde kom in een kleinschalig landschapstype, zijn verschillende soorten op de locatie en in de directe omgeving redelijkerwijs aan te treffen. Binnen het plangebied zijn in het kader van de compensatieregeling voor de nieuwe N18 enkele kleine vleermuiskasten opgehangen. Deze kasten waren ten tijde van het onderzoek niet in gebruik.

De te slopen gebouwen met dakbeschot, gedeeltelijke spouwmuren en enkele delen met dakpannen, bieden verschillende potentieel geschikte mogelijkheden voor verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen. Hierbij moet vooral gedacht worden aan soorten als gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis.

In de houtopstanden binnen het plangebied zijn nauwelijks potentieel geschikte holten aangetroffen die kunnen fungeren als verblijfplaats van boombewonende soorten. Doordat het erf omgeven wordt door bos, zijn verblijfplaatsen in de directe omgeving niet uit te sluiten waardoor foeragerende of 'op route' zijnde dieren binnen het plangebied aanwezig kunnen zijn.

Of verblijfplaatsen in de gebouwen of omringende bomen aanwezig zijn, is niet vastgesteld. Er zijn geen kenmerkende sporen als vetstrepen en uitwerpselen bij mogelijke invliegopeningen aangetroffen. Dergelijke sporen zijn echter in veel gevallen ook niet aanwezig doordat (deel)groepen van kolonies uit een klein aantal individuen kunnen bestaan en eventuele sporen door weersinvloeden snel verdwijnen. Overige sporen als vetstrepen, prooiresten en dergelijke zijn niet aangetroffen.

Literatuur

Verspreidingsatlassen van vleermuizen laten aanwezigheid van verschillende soorten in het kilometerhok zien: baardvleermuis, gewone dwergvleermuis, laatvlieger, watervleermuis, bruine grootoorvleermuis en rosse vleermuis.

¹ Een ecochore is een ruimtelijk begrensde ecologische eenheid, gekenmerkt door een inwendige heterogeniteit in een halfnatuurlijk of cultuurlandschap. Een ecochore bestaat uit een verzameling ecotopen; bijvoorbeeld de verschillende aan elkaar grenzende ecotopen op en rond een erf. Samen vormen deze ecotopen een gevarieerd landschap.

3.5 Ongewervelden

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen beschermde soorten uit deze groep aangetroffen. Het plangebied is niet geschikt voor beschermde of Rode Lijstgenoteerde insectensoorten.

Binnen de planlocatie liggen geen ecotopen die beschermde ongewervelden een goede leefomgeving bieden. Het voorkomen van beschermde ongewervelden, als libellen, vliegend hert, gestreepte waterroofkever, platte schijfhoren en dergelijke, is derhalve redelijkerwijze uitgesloten.

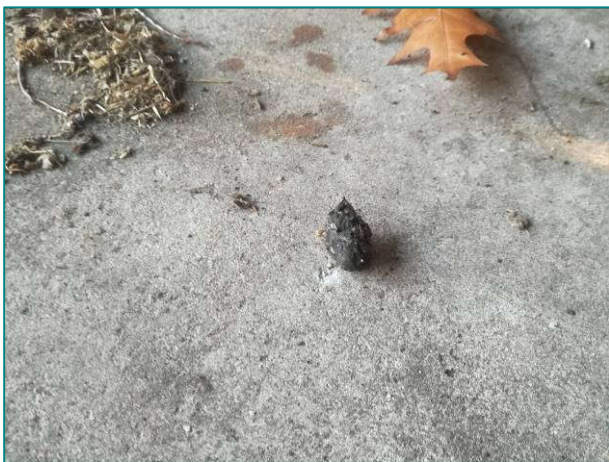

Foto 1: Braakbal van een kerkuil in de kapschuur.

Foto 2: Uitwerpsel van steenmarter in een van de stallen.

4. TOETSING SOORTENBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING

4.1 Algemeen

Sinds 1 januari 2017 is de Wet Natuurbescherming van kracht. De soortenbescherming zoals in deze wetgeving is opgenomen, is de opvolger van de Flora- en faunawet uit 2002. In deze wetgeving is de bescherming van soorten opgenomen in drie artikelen:

- Artikel 3.1
- Artikel 3.5
- Artikel 3.10

Artikel 3.1 beschrijft de vogelsoorten zoals opgenomen in de Europese Vogelrichtlijn. Deze lijst omvat alle inheemse vogelsoorten. Verstoring of opzettelijke verontrusting van broedende vogels is niet toegestaan. Daarnaast zijn er enkele soorten die jaarrond gebruik maken van dezelfde broedlocaties of die afhankelijk zijn van specifieke locaties; deze locaties zijn jaarrond beschermd. Voor vogels is slechts ontheffing mogelijk voor belangen die betrekking hebben op bescherming van flora en fauna, veiligheid voor het vliegverkeer of volksgezondheid.

Soorten die vermeld staan in artikel 3.5 betreffen soorten die zijn opgenomen in bijlage VI van de Europese Habitatrichtlijn, bijlage II van het Verdrag van Bern en bijlage I en het Verdrag van Bonn. Afhankelijk van de ingreep en het effect op beschermde soorten, kunnen nadere onderzoeken met toetsing aan de wetgeving noodzakelijk zijn. Bij eventuele negatieve effecten kan een ontheffing noodzakelijk zijn. De mogelijkheid voor ontheffing wordt getoetst aan de belangen zoals opgenomen in de Europese richtlijnen. Onder dit Artikel vallen bijvoorbeeld alle soorten vleermuizen die door de vermelding op bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn, Europese bescherming genieten. Soorten als bedoeld onder dit artikel worden in deze rapportage aangeduid als *zwaar beschermde* soorten.

Soorten die vermeld staan in artikel 3.10 zijn soorten van nationaal belang. Voor deze soorten geldt een iets milder beschermingsregime. Daarnaast zijn per provincie enkele soorten op de vrijstellingslijst geplaatst voor belangen als ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer. Afhankelijk van de aard van de werkzaamheden of doelstelling, kunnen soorten binnen dit artikel zijn vrijgesteld van ontheffing of is nader onderzoek en ontheffing noodzakelijk.

Zie voor een uitgebreidere toelichting bijlage 4.

4.2 Flora

Binnen het onderzoeksgebied zijn tijdens de quickscan geen beschermde plantensoorten waargenomen. Van beschermde soorten zijn geen groeiplaatsen binnen het gebied te verwachten en ook niet bekend geworden in de literatuur. De in de literatuur beschreven beschermde soorten in omliggende atlasblokken, dateren van voor 1990. De condities van het plangebied zijn voor deze soorten niet geschikt. Hierdoor kunnen groeiplaatsen van deze soorten worden uitgesloten.

Aangezien beschermde soorten ontbreken is geen schade aan deze soorten te verwachten en is nader onderzoek of een ontheffing niet noodzakelijk.

4.3 (Broed)vogels

Alle inheemse vogelsoorten zijn beschermd krachtens de Wet Natuurbescherming. Ontheffing voor deze diergroep is in de meeste gevallen niet mogelijk.

Dit betekent dat het (opzettelijk) verstoren, verontrusten, doden en anderszins van vogels en nesten in beginsel niet is toegestaan. Voor vogels geldt dat deze tijdens de broedperiode het meest gevoelig zijn voor verstoring. De rest van het jaar zijn zij flexibeler en is de kans op nadelige effecten door de werkzaamheden voor de individuen aanzienlijk minder. Hierdoor is het sterk aan te bevelen buiten het broedseizoen te starten met de werkzaamheden waardoor bij aanvang van het broedseizoen het verstoringseffect op vogels minimaal is.

Globaal kan worden gezegd dat de broedperiode, voor de mogelijk aanwezige soorten, ligt tussen 1 maart en 15 juli. Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat indien broedende vogels in een andere periode van het jaar worden aangetroffen, hierbij zorgvuldig dient te worden omgegaan zodat verstoring van de broedende vogels wordt voorkomen.

Niet alle vogels maken jaarlijks een nieuw nest om te broeden. Een deel van de soorten gebruikt jaarlijks hetzelfde nest of dezelfde locatie om hun jongen groot te brengen. Ook zijn er soorten die jaarrond gebruik maken van vaste verblijfplaatsen. Voor deze soorten geldt dat de nest- of verblijflocaties jaarrond beschermd zijn en dat inzichtelijk gemaakt moet worden welke gevolgen de werkzaamheden voor deze soorten hebben.

De provincie hanteert een lijst met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn: 'Aangepaste lijst beschermde vogelnesten' - zie ook bijlage 2. De nestlocaties en vaste verblijfplaatsen van de hierin beschreven soorten zijn ook in perioden beschermd als er tijdelijk geen gebruik van de nestlocatie wordt gemaakt. De betreffende soorten zijn verdeeld in 5 categorieën.

Categorie 1-4 soorten

Gezien de opbouw van het plangebied zijn enkele soorten uit categorie 1-4 niet uit te sluiten:

- Huismus (categorie 2)
- Kerkuil (categorie 2)
- Steenuil (categorie 1)

Van de overige soorten uit deze categorie kan worden uitgesloten dat nestlocaties binnen het plangebied aanwezig zijn.

Huisumus

Binnen het plangebied zijn diverse geschikte locaties aanwezig die kunnen dienen als broedlocatie van huisumus. Tijdens het veldbezoek zijn hier geen aanwijzingen van nesten of territoriale mannetjes aangetroffen doordat het bezoek buiten het broedseizoen is uitgevoerd. Doordat de locatie potenties heeft voor deze soort, is nader onderzoek in de broedperiode noodzakelijk. Hierbij is het van belang te beoordelen of er nestlocaties verdwijnen en zo ja, hoeveel broedparen aanwezig zijn. Indien er broedlocaties worden aangetroffen zal moeten worden beoordeeld of en op welke wijze mitigatie dan wel compensatie noodzakelijk is. De beste periode voor dit onderzoek is in de periode 10 maart tot 20 juni en bestaat, conform de soortenstandaard, uit minimaal 2 bezoeken. Zie voor meer informatie *Kennisdocument Huisumus* - te downloaden via <https://www.bij12.nl>.

Kerk- en steenuil

Voor beide soorten zijn binnen het plangebied potentieel geschikte broedlocaties aanwezig. Er zijn enkele broedkasten aanwezig die jaarlijks door een lokale uilenwerkgroep worden gemonitord. Binnen het plangebied zijn echter in voorgaande jaren geen broedgevallen van deze soorten bekend geworden, mond. med. Mevr. M. de Boer - Uilenwerkgroep. Door de geschiktheid van het plangebied kunnen in toekomstige broedseizoenen alsnog territoria bezet worden. Doordat de locatie jaarlijkse door de uilenwerkgroep wordt gemonitord, is nauwe samenwerking met deze vrijwilligersgroep van groot belang. In dat geval is geen aanvullend onderzoek noodzakelijk.

Consequenties

Door de beschermde status van de huisumus en de beide uilensoorten, is het verwijderen van vaste verblijfplaatsen (de nestlocaties of vaste rustlocaties) of het aantasten van leefgebied in beginsel niet toegestaan. Voor het wegnemen, zoals bij de sloop van gebouwen, is een mogelijke ontheffing en/of zijn compenserende en mitigerende maatregelen noodzakelijk.

Om inzichtelijk te krijgen welk aantal nestlocaties van de huisumus verdwijnt en welke compenserende en mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn, is nader onderzoek noodzakelijk naar deze soort. Voor de kerk- en steenuil is nauwe afstemming met de uilenwerkgroep noodzakelijk.

Soort	Aantal bezoeken	Tijdstip onderzoek	Type onderzoek	Periode van onderzoek
Huisumus	2	ochtend/dag	Territoriumkartering	maart - juni

Tabel 4: Overzicht noodzakelijk aanvullende vogelonderzoeken.

Het aanvullende onderzoek dient volgens de door de Particulier Gegevensbeherende organisaties (PGO's) opgestelde protocollen voor de betreffende soort te worden uitgevoerd. De voorgestelde onderzoeksinspanning is op deze protocollen gebaseerd.

Categorie 5 soorten

Binnen het plangebied zijn mogelijke effecten te verwachten op enkele soorten uit categorie 5 waarvan de nestlocatie alleen beschermd is indien ecologische afwegingen dat rechtvaardigen. Dit is bijvoorbeeld wanneer er geen alternatieven in de directe omgeving voorhanden zijn. Voor de meeste soorten zal de populatie echter geen negatieve effecten ondervinden van de geplande ingrepen. Ook zal de bosstrook worden versterkt en zullen diverse landschappelijke elementen worden aangelegd waardoor het leefgebied voor deze soorten redelijkerwijs zal worden versterkt. Doordat de opgaande houtstructuren behouden blijven, is geen negatief effect op het leefgebied van deze soorten te verwachten. Hierdoor is geen nader onderzoek of afweging voor soorten uit deze categorie noodzakelijk.

Doordat er één soort (huismus) uit de categorieën 1-4 mogelijk gebruik maakt van het plangebied, is het noodzakelijk de volgende vragen te beantwoorden:

- Maakt de soort gebruik van de locatie;
- Hoeveel territoria/nesten zijn er van deze soort binnen het plangebied;
- Welke functie heeft het gebied voor betreffende soort;
- Wordt bij de uitvoer van de ingrepen de Wet Natuurbescherming overtreden.

Voor het beantwoorden van deze vragen dient nader onderzoek in de broedperiode te worden uitgevoerd.

Voor soorten uit categorie 5 en de overige vogelsoorten is geen nader onderzoek noodzakelijk.

Indien de werkzaamheden binnen het broedseizoen worden uitgevoerd, kunnen maatregelen noodzakelijk zijn om te voorkomen dat door de werkzaamheden broedende vogels worden verstoord.

4.4 Herpetofauna en vissen

Binnen het plangebied zijn geen leefgebieden als voortplantings- of essentiële winterbiotopen van amfibieën, reptielen of vissen aanwezig. Enkele zwerfende algemene amfibieënsoorten als bruine kikker, bastaardkikker, kleine watersalamander en gewone pad, zijn vrijgesteld van ontheffing. Daarnaast zijn zwerfende kamsalamanders niet geheel uit te sluiten. Dit zal echter sporadisch zwerfende individuen betreffen. Overige zwerfende zwaar beschermde soorten als poelkikker en boomkikker zijn gezien de dispersieafstand en het voor deze soorten ontbreken van geschikt biotoop, niet te verwachten.

Het bosgebied is in potentie geschikt leefgebied voor hazelworm. Ondanks dat van het plangebied geen waarnemingen bekend zijn geworden, is de soort niet uit te sluiten. De werkzaamheden hebben betrekking op het omvormen van het bebouwde erf (geen geschikt biotoop) en versterken van het bosgedeelte. Hierdoor is schade aan een mogelijk aanwezige populatie en individuen uitgesloten waardoor nader onderzoek niet noodzakelijk is.

Er is geen nader onderzoek of ontheffing noodzakelijk naar vissen, amfibieën en reptielen.

4.5 Zoogdieren

Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het onderzoek zijn enkele sporen aangetroffen van grondgebonden zoogdieren - spitsmuis spec., bosmuis, mol en steenmarter. Naast deze soorten vormt de planlocatie in potentie geschikt leefgebied voor soorten als: ware muizen, woelmuizen, spitsmuizen, egel, mol, konijn, haas, eekhoorn, steenmarter en kleine marterachtigen. Deze (mogelijk) aanwezige soorten (met uitzondering van eekhoorn en steenmarter) staan vermeld op de vrijstellingslijst van de provincie waardoor een vrijstelling geldt voor Ruimtelijke Ontwikkelingen en Ingrepen en geen nader onderzoek of ontheffing noodzakelijk is.

Aanwezigheid van *niet vrijgestelde* soorten zoals steenmarter en eekhoorn, is gezien de opbouw van het plangebied zeer goed mogelijk. Beide soorten zijn beschermd krachtens Artikel 3.10 van de Wet Natuurbescherming.

In de stallen zijn enkele oude uitwerpselen van steenmarter aangetroffen. Steenmarters zijn hoofdzakelijk solitair levende dieren. Alleen vrouwtjes met jongen leven langere tijd gezamenlijk in een territorium. Binnen het territorium hebben deze dieren enkele verblijfplaatsen die met regelmaat worden gebruikt en dus niet continu in gebruik zijn. Het verwijderen van een verblijfplaats kan daardoor een grote impact hebben op de leefwijze van het aanwezige dier. Het

verwijderen van een vaste verblijfplaats is daardoor ontheffingsplichtig. Indien de locatie ten tijde van de sloop niet in gebruik is en/of er een alternatieve permanente verblijfplaats in de directe omgeving wordt gerealiseerd, is een ontheffing niet per definitie noodzakelijk. Om meer duidelijkheid hieromtrent te hebben, wordt geadviseerd nader onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van een vaste verblijfplaats en de mogelijke functie hiervan. Dit onderzoek kan het gehele jaar worden uitgevoerd maar bij voorkeur in het voorjaar (maart-juli) in verband met aanwezigheid of het uitsluiten van een kraamverblijf. Zonder nader onderzoek dient er vanuit gegaan te worden dat de aangetroffen sporen duiden op een verblijfplaats waardoor een ontheffing noodzakelijk is.

Aanwezigheid van eekhoorn, is tijdens het veldbezoek niet vastgesteld. Verblijfplaatsen (boomnesten) van deze soort zijn niet aanwezig binnen het plangebied. Het plangebied en omgeving kan door deze soort wel als foerageergebied worden gebruikt waardoor zwervende dieren kunnen worden waargenomen. Het ontwikkelen van de planlocatie zal echter niet resulteren in het verwijderen of verstoren van vaste rust- en verblijfplaatsen van deze soort. Ook zal de omgeving van het gebied blijven functioneren als eventueel foerageergebied waardoor geen nadere afweging ten aanzien van deze soort noodzakelijk is.

Overige, niet vrijgestelde, soorten zijn redelijkerwijs uit te sluiten.

Ten aanzien van steenmarter wordt geadviseerd nader onderzoek te doen naar de functie van het plangebied voor deze soort. Zonder nader onderzoek dient er vanuit gegaan te worden dat er een verblijfplaats aanwezig is en is een ontheffing noodzakelijk.

Voor overige zwaar beschermde soorten ontbreken vaste verblijfplaatsen waardoor er geen negatieve effecten te verwachten zijn. Hierdoor is voor overige soorten geen nader onderzoek of ontheffing noodzakelijk.

Vleermuizen

Het slopen van de diverse gebouwen met potentieel geschikte toegangsmogelijkheden en verblijfsruimten, kan resulteren in het verdwijnen van verblijfplaatsen van vleermuizen. Met name door de aanwezigheid van een geschikte spouwen, zolders, dakpannen, dakbeschot en betimmeringen met diverse toegangsmogelijkheden, zijn binnen het plangebied verschillende geschikte verblijfplaatsen aanwezig voor enkele gebouwbewonende soorten als gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis.

Om meer inzicht te krijgen of de geplande werkzaamheden en ontwikkelingen negatieve effecten kunnen hebben op aanwezige soorten en te beoordelen of, en zo ja welke, maatregelen noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld doordat verblijfplaatsen worden verwijderd, is het noodzakelijk nader onderzoek naar deze soortgroep uit te voeren. Voor deze afweging is het Vleermuisprotocol opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus in samenwerking met Gegevensautoriteit natuur en de zoogdierverseniging leidend. Zie bijlage 2 voor een vereenvoudigde Checklist uit het vleermuisprotocol.

Tijdens het onderzoek dient inzichtelijk gemaakt te worden of er vleermuizen gebruik maken van de planlocatie, welke soorten het betreft, welke typen verblijfsfuncties (kraam- of zomerverblijven of balts- en paarlocaties en winterverblijven) de gebouwen hebben en welke effecten de werkzaamheden zullen hebben op de individuen en lokale populaties. Hiervoor zijn verschillende onderzoeksmomenten noodzakelijk, verspreid over het zomerhalfjaar (april-september) - zie tabel 2. Het onderzoek dient te worden uitgevoerd door een vleermuisdeskundige.

Soortgroep	Aantal bezoeken	Tijdstip onderzoek	Type onderzoek	Periode van onderzoek
Vleermuizen: kraam- en zomerverblijven	3	avond/nacht en ochtend	bat-detector	april - 15 juli
Vleermuizen: Balts- en paarverblijven	2	avond	bat-detector	15 aug - eind sept

Tabel 2: Overzicht noodzakelijk aanvullende onderzoeken vleermuizen.

Doordat geen (recente én gedetailleerde) verspreidingsgegevens van vleermuizen beschikbaar zijn, is voor vleermuizen nader onderzoek in het zomerhalfjaar noodzakelijk vóórdat de sloopwerkzaamheden kunnen worden uitgevoerd.

4.6 Ongewervelden

Het gebied is niet geschikt als voortplantings- en leefgebied voor beschermde en Rode lijstgenoteerde vlinders, libellen en overige insecten. Beschermde soorten zijn niet te verwachten aangezien de soorten van deze groepen veelal erg kritisch zijn op het biotoop.

Voor de groep ongewervelden zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk.

5. CONCLUSIE

Op de planlocatie is een natuuronderzoek uitgevoerd in de vorm van een quickscan. Aan de hand van de hierdoor verkregen gegevens, aangevuld met literatuuronderzoek, is een goed beeld ontstaan van de waarde van de planlocatie voor beschermde dier- en plantsoorten.

Het voornemens is op de planlocatie een paardenkliniek te vestigen. Hiervoor zal een geheel nieuwe indeling van het erf worden gerealiseerd en zal nagenoeg alle bebouwing worden geamoveerd. De huidige rijhal zal hierbij behouden blijven. Op het terrein zullen diverse gebouwen als kliniek, paardenstallen, bedrijfswoning, parkeervoorzieningen, carrousel, drafbaan en dergelijke worden gerealiseerd. Ook zal een landschappelijk versterkende impuls worden gegeven door het aanplanten van houtsingels en het verbeteren van de bestaande bosstrook. Er zal nauwelijks opgaande beplanting worden gerooid.

Flora

Beschermde soorten ontbreken op de planlocatie waardoor geen schade aan deze soorten te verwachten is en geen nader onderzoek of een ontheffing noodzakelijk is.

Vogels

Ten aanzien van huismus zijn te weinig gegevens voorhanden om nestlocaties in de te slopen gebouwen uit te kunnen sluiten. Voor kerkuilen en steenuil is nauwe afstemming na het volgende broedseizoen noodzakelijk met de uilenwerkgroep. Overige broedvogels uit categorie 1-4 zijn binnen het plangebied als broedvogel niet aanwezig.

Gezien het bovenstaande is nader onderzoek naar huismus noodzakelijk vóórdat de gebouwen wordt gesloopt.

Indien de fysieke werkzaamheden, zoals de sloopwerkzaamheden, ingrepen in opgaand groen of het bouwrijp maken van het plangebied, binnen het broedseizoen worden uitgevoerd (globaal genomen binnen de periode 1 maart-15 juli), kunnen maatregelen noodzakelijk zijn om te voorkomen dat door de werkzaamheden broedende vogels worden verstoord of nesten worden vernield doordat enkele soorten als broedvogel niet zijn uit te sluiten. Dit dient door een ecoloog te worden beoordeeld.

Herpetofauna en vissen

Er zijn geen essentiële biotopen van beschermde vissen, amfibieën en reptielen binnen het plangebied te verwachten die door de werkzaamheden kunnen worden geschaad. Hierdoor is voor deze soortgroepen geen nader onderzoek of ontheffing noodzakelijk.

Grondgebonden zoogdieren

Binnen het plangebied is een vermoedelijke vaste verblijfplaats van steenmarter aanwezig. Hiervoor wordt geadviseerd om nader onderzoek te doen om de functie van de verblijfplaats in kaart te brengen. Zonder nader onderzoek is op voorhand een ontheffing noodzakelijk.

Voor overige zwaar beschermde soorten ontbreken vaste verblijfplaatsen waardoor er geen negatieve effecten te verwachten zijn. Hierdoor is voor overige soorten geen nader onderzoek of ontheffing noodzakelijk.

Vleermuizen

Van deze soortgroep zijn geen recente én gedetailleerde verspreidingsgegevens beschikbaar. Doordat de gebouwen potentiële mogelijkheden bieden voor verblijfplaatsen van vleermuizen, is voor vleermuizen nader onderzoek in het zomerhalfjaar noodzakelijk vóórdat de sloopwerkzaamheden kunnen worden uitgevoerd.

Ongewervelden

Voor de groep ongewervelden zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk.

Gezien het bovenstaande is nader onderzoek naar vleermuizen en huismus noodzakelijk en wordt onderzoek naar steenmarter sterk geadviseerd voordat de geplande sloopwerkzaamheden kunnen worden uitgevoerd. Zonder onderzoek naar steenmarter is voor deze soort een ontheffing op voorhand noodzakelijk.

Onderzoek naar overige soortgroepen is niet noodzakelijk.

LITERATUUR

- www.natuurloket.nl
- www.minlnv.nl
- www.overijssel.nl
- www.zoogdieratlas.nl
- www.verspreidingsatlas.nl
- www.ravon.nl
- www.floron.nl
- <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-009-Kennisdocument-Huismus-1.0.pdf>

- H. Limpens et al. 1997; Atlas van de Nederlandse Vleermuizen - Onderzoek naar verspreiding en ecologie; KNNV-uitgeverij.
- Drs. E.J. Weeda et al. 2003; Nederlandse Ecologische Flora - Wilde planten en hun relaties. KNNV-uitgeverij.
- Sierdsema H. 1995. Broedvogels en beheer. Het gebruik van broedvogelgegevens in het beheer van bos- en natuurterreinen. SBB-rapport 1995-1, SOVON-onderzoeksrapport 1995/04. SBB/SOVON, Driebergen/Beek-Ubbergen.
- Sparrus, L.B., Odé, B. & Beringen, R. 2013. Basisrapport voor de Rode Lijst Vaatplanten 2012. FLORON-rapport 57. FLORON, Nijmegen.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Impressie plangebied

Bijlage 2: Toelichting Wet Natuurbescherming - soortenbescherming

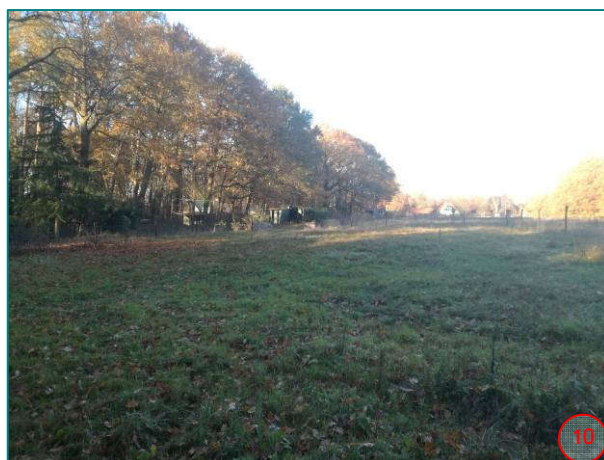
Bijlage 3: Checklist Vleermuisprotocol

BIJLAGE 1: IMPRESSIE PLANGEBIED

1. Rijhal met aangebouwde entree.
2. Paardenstallen op de achterzijde van het erf.
3. Paardenstallen met huiszwaluwkommen voor huismus.
4. Open kapschuur.
5. Gemetselde paardenstallen.
6. Binnenzijde paardenstallen.

7. Een van de stallen is in gebruik geweest als kippenhok.
8. Te slopen voormalige houten woning met pannen dak.
9. Inloopstallen op de zuidgrens van het plangebied.
10. Verruigde weiden gezien vanaf de zuidelijke grens.
11. Weiland met meidoornhagen en de beekbegeleidende singel op de achtergrond.
12. Beboste voorzijde van het erf.

BIJLAGE 2: SOORTBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING

Sinds 1 januari 2017 is de Wet Natuurbescherming van kracht. Deze wet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet.

Hoofdstuk 3 van de Wet Natuurbescherming regelt de bescherming van flora en fauna op soortniveau. Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn in principe verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het “nee, tenzij”-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen.

De wet erkent de *intrinsieke waarde* van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen waarin van iedereen wordt geacht voldoende zorg in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. Dit is vastgelegd in *Artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming*.

Naast de aandacht voor beschermde soorten geldt voor alle in het wild levende dieren en planten een zorgplicht. Deze is vastgelegd in Artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming.

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
  - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
  - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
  - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Voor de in deze rapportage gemaakte toetsing zijn met name de onderstaande artikelen met verbodsbepalingen van toepassing:

- Artikel 3.1
- Artikel 3.5 en 3.8 lid 5
- Artikel 3.10

§ 3.1 - Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

§ 3.2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.8 - lid 5

5. Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:
  - a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
  - b. zij is nodig:
    - i. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
    - ii. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
    - iii. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
    - iv. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;
  - c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

§ 3.3. Beschermingsregime andere soorten - nationaal

Artikel 3.10

2. Overminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
  - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
  - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
  - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
3. Artikel 3.8 (ontheffingen voor soorten genoemd in Artikelen 3.5 *Red.*), met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
  - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
  - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraaftplaatsen;
  - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
  - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
  - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
  - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
  - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
  - h. in het algemeen belang.
4. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Ontheffing en Vrijstellingsregeling

Wanneer beschermde soorten, zoals bedoeld onder Artikel 3.1, 3.5 en 3.10, voorkomen in een gebied dienen er maatregelen getroffen te worden om behoud van de lokale populatie, bescherming van individuen en de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen te garanderen. Hiervoor dienen mitigerende en mogelijk compenserende maatregelen getroffen te worden. Om zeker te zijn of de maatregelen voldoende zijn, dienen ze vooraf beoordeeld te worden door het bevoegd gezag. Met dit besluit kan aangetoond worden dat de initiatiefnemer zich houdt aan de bepalingen in de Wet Natuurbescherming. Het besluit heeft de initiatiefnemer bijvoorbeeld nodig als iemand bezwaar maakt tegen het project of vraagt om handhaving van de Wet Natuurbescherming.

Indien vaste verblijfplaatsen worden beschadigd of weggehaald of behoud van de lokale populatie dan wel bescherming van de aanwezige individuen niet voldoende kan worden gegarandeerd, dienen compenserende maatregelen te worden uitgevoerd en dient een ontheffing te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag. In de meeste gevallen zal dit de betreffende provincie zijn. Voor deze soorten geldt echter dat alleen ontheffing wordt verleend op grond van een wettelijk belang genoemd in de betreffende Artikelen.

Elke provincie heeft een soortenlijst gepubliceerd waarin soorten, zoals bedoeld in Artikel 3.10, in die betreffende provincie zijn vrijgesteld voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden en bestendig beheer en onderhoud.

Vogels

Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Wet Natuurbescherming beschermd. Tijdens werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels. De Wet Natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van artikel 3.1. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze groep is opgedeeld in enkele categorieën waarop de verbodsbepalingen van artikel 3.1 lid 2 jaarrond van kracht zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Het betreft de vogelsoorten:

● Boomvalk	(<i>Falco subbuteo</i>)
● Buizerd	(<i>Buteo buteo</i>)
● Gierzwaluw	(<i>Apus apus</i>)
● Grote gele kwikstaart	(<i>Motacilla cinerea</i>)
● Havik	(<i>Accipiter gentilis</i>)
● Huismus	(<i>Passer domesticus</i>)
● Kerkuil	(<i>Tyto alba</i>)
● Oehoe	(<i>Bubo bubo</i>)
● Ooievaar	(<i>Ciconia ciconia</i>)
● Ransuil	(<i>Asio otus</i>)
● Roek	(<i>Corvus frugilegus</i>)
● Slechtvalk	(<i>Falco peregrinus</i>)
● Sperwer	(<i>Accipiter nisus</i>)
● Steenuil	(<i>Athene noctua</i>)
● Wespandief	(<i>Pernis apivorus</i>)
● Zwarte wouw	(<i>Milvus migrans</i>)

Er zijn ook vogelnesten die worden aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet strikt beschermd.

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Wanneer een jaarrond beschermd nest wordt aangetroffen, dan dient altijd een omgevingscheck uitgevoerd te worden. Een deskundige dient te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden. Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

Gedragscode

Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkeling kan een vrijstelling van de verbodsbepalingen mogelijk zijn als u handelt conform een goedgekeurde gedragscode. Het kan gaan om handelingen in het kader van bestendig beheer of onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkeling of inrichting. Zo is het onder de Wet Natuurbescherming mogelijk om via een gedragscode Europees beschermde vogel- en andere diersoorten vrij te stellen bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, mits er sprake is van een bij respectievelijk Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn genoemd belang. In een gedragscode is beschreven hoe zorgvuldig gewerkt wordt opdat schade aan beschermde dieren en planten wordt voorkomen of tot een minimum beperkt. Voorwaarde is wel dat gewerkt dient te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Hierbij is het van belang dat de gedragscode op de juiste wijze is geïmplementeerd in de organisatie of in het totaalplan van de werkzaamheden.

Voor meer informatie over de toepassing van de Wet Natuurbescherming: zie de brochure van het ministerie van Economische Zaken: "Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen" - 3 december 2016.

BIJLAGE 3: CHECKLIST VLEERMUISPROTOCOL

Selectie uit de checklist:

1. Dikke bomen

Is in of grenzend aan het plangebied één (of meerdere) dikke boom (doorsnede globaal > 3 dm op borsthoogte) aanwezig? → ja

Nader onderzoek naar boombewonende vleermuissoorten

5. Gebouwen

Zijn er gebouwen aanwezig? → ja

a. Biedt het gebouw(en) mogelijk winter-, kraam-, zomer- en paarverblijfplaatsen voor vleermuizen (denk aan de spouwmuur, dakpannen, kelders, luiken aan de muur, gevelbekleding, zolders, daklagen, kruipruimtes etc.)? → ja

Nader onderzoek naar winter-, kraam-, zomer- en paar verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen.

b. Zijn er sporen van aanwezigheid, poepsporten, keutels, vraatsporen en dergelijke? **Niet aangetroffen**

c. Mogelijk foerageer gebied? → ja

Nader onderzoek naar foeragerende vleermuizen